

مجموعه پژوهش‌های حقوقی

تألیف: دکتر مصطفی زیدی

ترجمه: حاج ماموستا ملا محمد امامی

ماموستا کامل شریف پور

زلمی، مصطفیٰ ابراهیم، ۱۹۲۴ م. Zalami, Mustafa Ibrahim
مجموعه الابحاث القانونیه. فارسی
مجموعه پژوهش‌های حقوقی / تالیف: مصطفی زلمی؛ ترجمه: محمد امامی، کامل شریف‌پور.
مشخصات نشر: تهران: نشر احسان، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۴۵۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۷۲۴-۵
موضوع: سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹-۹۱۱ ق. . جمع الجوامع -- نقد و تفسیر
موضوع: اصول فقه - فقه
شناسه افزوده: امامی، محمد، ۱۳۰۵-، مترجم
شناسه افزوده: شریف‌پور، کامل، ۱۳۵۶-، مترجم
رده بندی کنگره: BP۱۵۶
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۳
شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۳۳۴۲۱

نشر احسان

مجموعه پژوهش‌های

حقوقی

۱۰۴۴۱۴ ریل ۱۳۰۰۰۰۰
نشر احسان

مجموعه پژوهش‌های حقوقی

تألیف: دکتر مصطفی زلمی

ترجمه: حاج ماموستا ملا محمد امامی - ماموستا کامل شریف‌پور

ناشر: نشر احسان

چاپخانه: چاپ مهارت

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۷۲۴-۵

تهران، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، شماره ۴۰۶.

www.nashrehsan.com

تلفن: ۶۶۹۵۴۴۰۴

۱۱.....	مقدمه مترجم.....
۱۷.....	قواعد عمومی عدالت قضایی در اسلام.....
۱۹.....	مقدمه.....
۲۱.....	۱. قاعده‌ی مقید نبودن قاضی به ظاهر نص.....
۲۲.....	۲- قاعده‌ی صلاحیت قاضی در مورد تخصیص عموم نص و تقييد مطلق با مصلحت، اگر عدالت ايجاب کند.....
۲۳.....	۳. قاعده‌ی گردش حکم بر مدار وجود و عدم علت.....
۲۵.....	۴- قاعده‌ی از بین رفتن مصلحت مهمتر به سبب تطبيق حکم نصی.....
۲۵.....	۵- قاعده‌ی تخيير نيافتن واقعه به سبب حکم قاضی.....
۲۷.....	۶. قاعده‌ی تعامل کردن به صورت نقیض قصد سوء.....
۲۹.....	۷- قاعده‌ی تغيير احکام به سبب تغيير زمان.....
۳۰.....	۸- قاعده‌ی عدم صلاحیت قاضی در نوآوری در جريمه و مجازات.....
۳۱.....	۹- قاعده‌ی آزادی مناقشه‌ی حکم قاضی.....
۳۳.....	۱۰- قاعده‌ی برائت اصلی.....
۳۵.....	روش اسلام در مبارزه با جرایم.....
۳۷.....	مقدمه.....
۴۱.....	فصل اول: راه‌های پیشگیری در مبارزه با جرایم.....
۴۳.....	مبحث اول: مبانی ساختاری رفتار انسان.....
۴۳.....	اول: انتخاب رویشگاه شایسته جهت بذل.....
۴۶.....	دوم: شیر پاک.....
۴۷.....	سوم: حضانت سالم.....
۴۸.....	چهارم: تربیت سالم خانوادگی.....
۵۰.....	پنجم: آموزش درست و صحیح.....
۵۳.....	مبحث دوم: راه‌های معنوی پیشگیری از جرایم.....
۵۳.....	اول: اهمیت ایمان به پروردگار در پیشگیری از جرایم.....
۵۴.....	دوم: نماز و نقش پیشگیرانه‌ی آن.....

۵۵	سوم: روزه و پیشگیری از جرایم
۵۶	چهارم: حج و اهمیّت آن
۵۶	پنجم: زکات و مبارزه با جرایم
۶۱	فصل دوم: راه های درمان
۶۳	مبحث اوّل: وسایل درمانی - اصلاحی
۶۳	اوّل توبه
۶۶	دوم: ریاضت درونی (روزه)
۶۷	سوم: بخشش و صلح
۷۱	مبحث دوم: راه های درمانی - کیفری
۷۳	اوّل: اعدام
۷۵	دوم: قطع اعضا
۷۶	سوم: شلاق
۷۷	چهارم: تبعید که با تصریح شرع در دو حالت مقرّر شده است
۷۸	پنجم: محرومیّت از ارث
۷۹	ششم: کفّاره
۸۰	هفتم: دیه
۸۳	ردّ زعم تأثیرپذیری فقه اسلامی و قواعد آن، از حقوق غربی
۸۷	نمونه هایی از تأثیرات فقه اسلامی بر حقوق غربی
۹۳	عناصر نظریه ی حالات غیر مترقبه:
۹۴	فلسفه ی نظریه
۹۷	بهترین قانون برای متهم در پرتو زمان (متی) فلسفی
۹۹	مقدمه
۹۹	تعریف متی
۱۰۰	زمان
۱۰۱	فرق میان زمان، دهر و سرمد
۱۰۱	چارچوب کاربرد نصوص جزایی بر اساس متی فلسفی
۱۰۴	مقید نمودن قاعده ی عطف به ما سبق نشدن قانون مجازات
۱۱۲	موضع قانون گذار عراقی در مورد تسری قانون کیفری از نظر زمان
۱۱۴	قاعده ی عطف به ما سبق شدن قانون مدت دار
۱۱۶	معیار تمایز قائل شدن میان قانون مدت دار و قوانین دیگر
	تسری یافتن قانون جدید بر گذشته، البته نه بر اساس معیار قانون اصلح
۱۱۹	تسری قانون به عنوان راهکاری پیشگیرانه
۱۱۹	انواع تدابیر پیشگیرانه

مقدمه مترجم

انسان، موجودی اجتماعی است و دلایل روانشناختی و جامعه‌شناختی بسیاری این بعد مهم در انسان را به اثبات می‌رساند. از این رو، مانند یک نتیجه‌ی منطقی، این ویژگی‌ها و خصوصیات می‌طلبند که انسان برای تأمین نیازهای مادی و معنوی خود و به کمال رساندن استعدادهایش که تنها در بستر جامعه به منصفی ظهور می‌یابند، به تعامل با دیگران بپردازد و روابط اجتماعی خویش را گسترش بخشد و فعالیت‌های اجتماعی را با جدیت دنبال نماید.

شایان ذکر است که در میان این روابط و فعالیت‌ها، مسائلی همچون حقوق و تکالیف خود را برجسته می‌سازند و بیش از هر چیز دیگری در زندگی انسان‌ها به دغدغه‌ی اصلی آنان تبدیل می‌شوند و مورد توجه قرار می‌گیرند. حتی برخی مواقع، جدال و کشمکش‌های بسیاری را در میان انسان‌ها به وجود می‌آورند و مشکلات اساسی و جدی را ایجاد می‌نمایند. چون در صورت فقدان حقوق و تکالیف و یا به طور کامل ادا نشدن آن‌ها، زندگی اجتماعی مردم مختل می‌شود و هیچ کس از فعالیت‌های خود، نمی‌تواند طرفی ببرند.

بنابراین، برای تنظیم این روابط و مدیریت فعالیت‌های اجتماعی، تعیین محدوده‌ی فعالیت هر کدام از انسان‌ها در جامعه و تعیین حقوق و تکالیف آنان و نحوه‌ی ادای آن‌ها، نیاز به قواعد و قوانینی هست تا جامعه را سامان بخشد و از هر ج و مرج جلوگیری به عمل آورد. این قواعد و قوانین که در تنظیم روابط اجتماعی و مدیریت آن، کاربرد دارد، به عنوان دانش حقوق

موسوم است و یکی از دانش‌های مهم و بنیادین می‌باشد که لازم است، مورد اهتمام قرار گیرد و به آن توجه واقعی شود.

نظم روابط اشخاص موجب هندسه‌ی رفتاری در سه حوزه‌ی عملکرد فردی، خانوادگی و اجتماعی می‌شود و قوانین در دانش حقوقی بر اساس هر مبنایی که باشد، به تنظیم روابط فردی و اجتماعی می‌انجامد. پس علم حقوق، دانش هندسه‌ی اجتماعی است که روابط میان اشخاص را تنظیم می‌کند، اما فراتر از روابط میان اشخاص و اشیاء، ساختارها و نهادها نیز تنها بر پایه‌ی همین دانش، تنظیم و تنسيق می‌گردند. چرا که ترسیم یک ساختار بدون تصویر هیأت کامل هرم و تعریف جایگاه‌های آن از دیدگاه دانش اعتباری حقوق، ممکن نخواهد بود. بنابراین دانش حقوق، هم ساختار اجتماعی را طراحی می‌کند و هم روابط میان اشخاص و اشیاء و جایگاه‌ها و منصب‌های تعریف شده بر پایه‌ی اعتبار قانون را تنظیم می‌کند.

بدون ارج نهادن به دانش حقوق و دیدگاه‌های حقوقی، هیچ یک از دو مفهوم مهم ساختار سازی و تعریف رابطه‌ها در نظام اجتماعی و مدیریت سیاسی مستقر، مستمر و مفید نخواهد بود. مبنای قرار دادن دانش حقوق و اصالت نهادن به قانون نه تنها ساختارهای متعدد اجتماعی را جهت منظم کردن جایگاه‌ها مهیا می‌کند، بلکه فراتر از آن روابط میان اشخاص را در هر منصب و موقعیتی نسبت به یکدیگر تعریف می‌کند و حقوق و تکالیف، تنها از فضای قانونمندی اجتماعی به وضوح معلوم می‌شود که صاحبان حق به حقوقشان برسند و افراد مکلف نیز، وظایفشان را در برابر فرد، جامعه و خداوند متعال انجام دهند و تنها در سایه‌ی همین شفاف سازی قانونی است که حقوق و تکالیف فردی و اجتماعی آشکار می‌گردد و در نهایت جامعه با سرعت و دقت به سوی کمال در تمام زمینه‌ها پیش خواهد رفت و عدالت محقق و دست یافتنی خواهد شد.

از سوی دیگر، باید اذعان داشت دایره‌ی شمول این روابط به حدی گسترده است که نه تنها مسائل قبل از تولد هر شخص تا پس از مرگ وی را در بر می‌گیرد، بلکه بر کلیه‌ی روابط خانوادگی و تعاملات اجتماعی سایه افکننده و حتی شامل روابط خصوصی اتباع کشورها و

مناسبات بین دولت‌ها در پهنه‌ی معادلات جهانی نیز می‌گردد. بنابراین باید قائل شویم که هیچ حدود و ثغوری را نمی‌توان برای موضوعات حقوقی برشمرد.

در نتیجه اهمیت دادن به دانش حقوق و ارج نهادن به آن به معنی ارج نهادن به عدالت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، آزادی در تمامی حوزه‌ها، توسعه‌ی جامعه در همه‌ی زمینه‌ها و تثبیت امنیت و تضمین سعادت بشر است. در غیر این صورت، افراد و جامعه را در معرض تهدیدات عدیده قرار دادن و او را بدون پشتیبان و حامی گذاشتن است که در اسرع وقت متحمل همه‌ی آسیب‌ها و مضرات فردی و اجتماعی و مادی و معنوی خواهد شد.

البته اهمیت دادن به دانش حقوق، تنها این نیست که به آموزش دانش حقوق و چاپ کتاب‌های حقوقی بسنده کنیم، بلکه علی‌رغم آن بایستی بر اساس تغییرات و تحولات اجتماعی آن را به روز نمود و همیشه بدون توقف به بازبینی آن همت گمارد و در تطبیق آن با واقع و در تعامل هر دو یعنی دانش حقوق و واقع و ارتباط دیالکتیکی آن‌ها با هم، دقت و وسواس به خرج داد. ضمناً نباید جهت تطبیق قواعد و قوانین حقوقی از شرایط زمانی، مکانی و امکانی غفلت کرد تا هر چه بیشتر حقوق کارایی خویش را در رسیدن به اهداف مورد نظر به دست آورد.

علاوه بر آن، باید در ابزارهای روش شناختی استخراج قوانین حقوقی نیز بازنگری کرد و به قبض و بسط آن‌ها مشغول گردید و با توجه به کاربرد آن‌ها در این امر مهم به تقلیل یا تکثیر به کارگیری آن‌ها همت گمارد و همچنین ابزارهای روش شناختی دیگر را نیز به این مجموعه اضافه نمود و جهت تحقق بیشتر سیستم حقوقی کارآمد، آن‌ها را استخدام کرد.

با وجود مکاتب متعدد حقوقی از قبیل مکتب حقوقی رومی - ژرمنی و مکتب حقوقی انگلوساکسون، اما مکتب حقوقی اسلام یکی از برجسته‌ترین مکاتب حقوقی بشر در جهان است که هم از کثرت پیروان و هم از وسعت آموزه، مفاهیم و منابع با ارزش برخوردار می‌باشد. همچنین دیگر مکاتب حقوقی نیز، به سبب ارتباط و تعامل با آن، تحت تأثیر این مکتب حقوقی قرار گرفتند و قواعد و تئوری‌های مهم حقوقی را از آن کسب نمودند.